

Lucia Berlin so kritiki označili za »eno najbolj varovanih ameriških skrivnosti«, z izdajo posthumno izbranih del leta 2015 pa se je pisateljica, ki je bila za časa svojega življenja bolj ali manj spregledana, zavihtela na sam vrh lestvic najbolj prodajanih avtorjev.

Izbor kratke proze, ki je izšel pod naslovom *Priročnik za čistilke*, zajema triinštirideset zgodb, kar je pravzaprav polovica vsega, kar je pisateljica v svojem življenju napisala. Zaradi avtobiografske podlage zgodbe prejkone učinkujejo kot fragmentarni roman, čeprav se vrstni red v zbirki ne drži nujno strogega kronološkega zaporedja. Navdih za besedila je avtorica večinoma črpala iz svojega razburljivega, a tudi težkega življenja: družina se je zaradi očetove službe selila po rudarskih mestih ameriškega Zahoda in se nato za nekaj časa ustalila v Čilu, kjer je Berlin preživela večino svoje mladosti. Njena poklicna pot je bila skoraj tako pestra – opravljala je različna dela, med drugim je bila čistilka, zdravniška asistentka in voditeljica krožka za kreativno pisanje v kalifornijskih zaporih. Njeno življenje sta močno zaznamovala tudi tri ločitve in alkoholizem. Avtorica svojega avtobiografizma nikakor ne prikriva; drži se prve osebe ednine in uporablja različice svojega imena (na primer Lou ali Carlotta). Četudi je nekaj besedil napisanih v tretji osebi ali z moške perspektive, bralec še vedno prepozna avtoričino lastno življenjsko zgodbo.

Priročnik za čistilke so pripovedi o ljudeh z margine, katere del je bila tudi avtorica sama, pri čemer pa se ji uspe izogniti pretirano črno-belim ali čustveno obarvanim upodobitvam. Njena

proza ne poskuša biti pridigarska ali moralistična. Socialni aspekt je seveda pomemben, ni pa v ospredju; avtorica zgodb ne pripoveduje, da bi (zgolj) opisovala življenjske pogoje posameznikov, ampak se osredotoča na slednje – na ljudi, ki jo obkrožajo, pri tem da njihovo vedenje in mišljenje nista nujno pogojena s socialnimi razmerami. Poleg tega opisovanje najnižjih slojev nikakor ne pomeni, da so zgodbe nujno samo tragične; ravno nasprotno, komičnih situacij je zelo veliko.

Kot razmere, v kateri živijo protagonisti, je trd in neizprosni tudi jezik, ki se načeloma izogiba pretirani čustvenosti ali metaforičnosti. Prav z lakoničnim jezikom in kratkimi, pogosto odrezanimi stavki se Lucia Berlin približuje mojstru ameriške kratke zgodbe, Raymondu Carverju.

Zbirka kljub temu, da se osredotoča na ene in iste dogodke, ni ponavljajoča ali monotona. Isti dogodek (denimo sestrina bolezen ali afera s sinovim prijateljem) sicer nastopa v več zgodbah, a je vsakič predstavljen z drugega zornega kota ali z drugimi detajli, včasih igra obstransko in drugič glavno vlogo. Tu in tam se v zgodbah pojavijo tudi nagovori v drugi osebi dvojine in zdi se, kot da se pripovedovalka pravzaprav pogovarja s starim prijateljem.

Protagonistka zbirke, zasnovana na avtobiografski podlagi, je ločena mati samohranilka v šestdesetih, kar je zagotovo zgovorno z vidika prevpraševanja položaja žensk v tedanji družbi. S to tematiko se bralec posredno sreča denimo v zgodbi *Tigrovi ugrizi*, v kateri sestrična pripovedovalki svetuje, naj kot brezposelna in že drugič noseča samohranilka stori ilegalni splav v Mehiki ali pa si najde premožnega moškega, ki bo pripravljen skrbeti za dva tuja otroka. V nasprotju od pripovedovalke, ki se na koncu odloči, da bo otroka vseeno obdržala, pa se slabše godi mladi Mehičanki iz zgodbe

Mijito

, ki z upanjem na boljše življenje s svojim ameriškim ljubčkom naivno zbeži v Ameriko in potem zanosi. »Biti svobodna ženska« za Lucia Berlin pomeni zlasti žensko, ki je zmožna postaviti se na lastne noge, ki se ravna po lastni intuiciji in ki se v ključnih trenutkih postavi zase tudi, kadar gre za vprašanje pravice in enakopravne obravnave pred pravnimi organi (o slednjem govori zlasti zgodba

Daj, nasmehni se

). Iz elitnega, ponarejenega feminizma, o katerem so v njenem času pridigale nekatere dobro preskrbljene ženske, se ponorčuje v zgodbi

Priročnik za čistilke

, ko hčeri svoje delodajalke podari pulover z bleščicami, njena mati pa se razburi, saj naj bi bil tak kos oblačila »izredno seksističen«. Protagonistka svetuje: »Čistilke: Spoznale boste veliko osvobojenih žensk. Prva faza je društvo za ozaveščanje, druga faza je čistilka, tretja: ločitev.«

Ni čisto jasno, zakaj je Lucia Berlin zaslovela šele enajst let po svoji smrti. Vsekakor pa se s svojo iskrenostjo, občutkom za detajle, niansiranim opisovanjem karakterjev in smislom za humor povsem upravičeno postavlja ob bok vsem ameriškim velikanom kratke proze.

Avtorica: Zarja Vršič

{fshare id=3418}